

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

МАТЕРІАЛИ

97 – ї

**підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
вищого державного навчального закладу України
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

15, 17, 22 лютого 2016 року

Чернівці – 2016

УДК 001:378.12(477.85)

ББК 72:74.58

М 34

Матеріали 97 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (Чернівці, 15,17,22 лютого 2016 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2016. – 404 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 97 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (Чернівці, 15, 17, 22 лютого 2016 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Кравченко О.В.

доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.

доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.

доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.

доктор медичних наук, професор Заморський І.І.

доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.

доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.

доктор медичних наук, професор Гринчук Ф.В.

доктор медичних наук, професор Слободян О.М.

доктор медичних наук, професор Тащук В.К.

доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.

доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.

ISBN 978-966-697-627-0

© Буковинський державний медичний
університет, 2016

Першою спробою вивчити роль феномена українознавства як цілісної системи знань у формуванні майбутніх фахівців-патріотів у ВНЗ, а також у культивуванні й поширенні інформації про українство серед студентів-іноземців стала колективна монографія „Українознавство в системі вищої медичної освіти” (Чернівці: БДМУ, 2015) викладачів кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України „Буковинський державний медичний університет”. Незаперечними видаються висновки її авторів про те, що стратегічні орієнтири реформування соціально-гуманітарної сфери в цілому, зокрема й медицини, визначаються саме в освіті та в новітніх освітніх технологіях. Шлях пристосування освіти до компромісних, чітко не окреслених перехідних умов може лише затягнути до невизначеності та гальмування процесу реформування всіх сфер життя українського суспільства. На їх думку, саме виші є джерелом формування національної інтелігенції, в якій поєднуються як високий рівень професійної підготовки, так і гідні моральні риси особистості. Тому саме у ВНЗ, зокрема і медичних, мають сприяти виробленню високих суспільних, державних, гуманістичних, духовно-культурних ідеалів, визначенню морально-етичних та естетичних критеріїв і принципів життєдіяльності патріотів-професіоналів світового рівня, творців засад громадянського суспільства в національній державі. Крім того, підготовка іноземних фахівців у нашій країні – це одна з ефективних форм культурного і наукового співробітництва, що сприяє зміцненню авторитету України на міжнародній арені, а також є джерелом додаткового фінансування освіти. Обов'язковою ж умовою навчання іноземних студентів в українському виші є знання української мови, проблема вивчення якої в неюмовних ВНЗ України теж порушена авторами згаданого видання.

Заслуговує на увагу те, що автори застосували комплексний підхід для дослідження ролі феномена українознавства як цілісної системи знань у формуванні майбутніх фахівців-патріотів у ВНЗ. Це дало їм змогу поєднати під час вирішення визначених завдань теоретичні висновки та реальну практику їх втілення, що є, безумовно, плідним здобутком цієї монографії.

Цілком слушним також є висновок про те, що національна освіта й національне виховання – нерозривне ціле, яке в сукупності з етнокультурними традиціями, постає як історико-культурна складова менталітету суспільства і посідає одне з провідних місць в універсалах національної культури й виборі громадянської позиції.

Отже, інтеграція професіоналізму, патріотизму, гуманізму і високої мовленнєвої культури майбутніх фахівців можлива, як засвідчує історичний досвід і вимагає сьогодення, у результаті втілення організації навчально-виховного процесу у ВНЗ на українознавчій основі.

Осипенко В.А.

ТРЕНІНГОВА ПРОГРАМА ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ АДАПТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЧЕРЕЗ АКТИВІЗАЦІЮ ЇХНЬОГО ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

*Кафедра психології та соціології
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Специфічною є адаптація до умов студентської групи під час навчання у вузі. Одні студенти швидко засвоюють нові соціальні норми і ефективно взаємодіють з однокурсниками, інші, займають пасивну позицію і можуть не ідентифікувати себе з групою кілька разів поспіль. Дослідження, орієнтовані на вивчення загальних закономірностей адаптаційного процесу, його структури та механізмів, принципів реагування представлені в працях А.А. Адашевої, М.І. Дяченко, Я. Рейковського, О.І. Зотової, Ф.Б. Березіна, Г. Прихожан, М. Раттер, І. Сабанадзе, Г. Чуткіна, О. Яковлева та інші. Труднощі процесу адаптації студентів підсилюються “кризовістю” та “критичністю” цього вікового етапу у розвитку особистості, що виражається у підвищеній тривожності, пов'язаній, головним чином, з особливостями самооцінки, необхідністю вибору майбутньої професії, у труднощах входження у доросле життя, невідповідністю до виконання нових соціальних ролей, суперечностями у сфері спілкування тощо.

Досить неоднозначно визначаються критерії виміру рівнів адаптивності, умови та психологічні механізми прискорення даного процесу на різних вікових етапах та у різних сферах життєдіяльності людини, недостатньо з'ясовані зовнішні та внутрішні чинники адаптації, а також питання про те, як впливають індивідуально-психологічні та особистісні характеристики суб'єкта на особливості його адаптації до нових умов навчання тощо.

Особливості адаптації студентів-першокурсників до навчання у вузі.

Ефективність соціально-психологічного тренінгу з проблеми адаптації студентів-першокурсників до навчання у вузі. В основу нашого дослідження покладено припущення про те, що тренінгові заняття сприяють успішній адаптації студентів-першокурсників до навчання у вузі.

Вивчення ефективності соціально-психологічного тренінгу з проблеми адаптації студентів першого року навчання у вузі.

Для досягнення нашої мети, ми провели емпіричне дослідження рівня адаптивності до (12.04.2015) проведення психокорекційного тренінгу та після (14.05.2015) його проведення в експериментальній та контрольній групі. Показники вищого рівня адаптивності спостерігались в контрольній групі, в якій соціально-психологічний тренінг не проводився.

В основі дослідження лежить експеримент. Вибірка: 48 студентів I курсу ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», спеціальність «Лікувальна справа», з яких: 26 студентів становили експериментальну групу та 22 – контрольну.

В даний час існує ряд суперечностей у визначенні тренінгу як особливій області прикладної психології. Розглядаючи тренінг в рамках діяльності та розвитку особистості, ми представимо різноманітні форми групової психологічної роботи, що співвідносяться з навчанням, терапією і корекцією. Перш за все, це має на увазі використання активних групових методів практичної психології для роботи із здоровими людьми з метою вирішення завдань по розвитку і вдосконаленню якостей, необхідних для покращення соціальної та професійної діяльності. Тренінгова дія прямує на досягнення позитивних змін учасників, підвищення ступеня їх “конгруентності” з собою і навколишнім середовищем. Перехід до нової соціальної ролі, ролі студента, зміна звичної шкільної обстановки на незнайому вузівську потребує часу для адаптації. Зміст адаптаційного періоду у вузі полягає в тому, щоб зробити цей природний процес більш інтенсивним, безболісним і працездатним для студента та викладача, тому слід використовувати соціально-психологічний тренінг, саме як засіб адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ. Метою будь-якого адаптаційного тренінгу є сприяння психологічній адаптації першокурсників до умов навчання, а ефективність такого процесу забезпечується груповим феноменом, тобто можливістю отримати зворотній зв'язок і підтримку зі сторони інших людей. У такій групі люди відчувають себе прийнятими й активно приймають інших, користуються довірою групи і довіряють самі. В розвитку даного процесу можна виділити 2 етапи: діагностичний та корекційний. Програма тренінгових занять забезпечує надання можливість учасникам групи визначити разом якомога більше можливостей вибору поведінки під час зустрічі з життєвими труднощами та проблемами, а саме адаптації студентів-першокурсників до навчання у вузі. Загальна мета соціально-психологічного тренінгу – підвищення компетентності в спілкуванні з однокурсниками, може бути конкретизована у ряді завдань з різним формулюванням, але обов'язково пов'язаних з придбанням знань, формуванням умінь, навиків, розвитком установок, що визначають поведінку в спілкуванні, перцептивних здібностей людини, корекцією і розвитком системи відносин особистості.

В умовах проведення соціально-психологічного тренінгу покращилася здатність студентів-першокурсників тренінгових груп до самоаналізу, саморозкриття та самоактуалізації, про що свідчать результати аналізу заключної діагностики. Разом з тим, спостерігалась тенденція до активнішої та продуктивнішої адаптивної діяльності. Окреслилась лінія до кращого розуміння студентами взаємозалежності між успіхом у адаптивній діяльності та індивідуальними особистісними властивостями. Завдяки таким характеристикам у першокурсників підвищилися адаптивні можливості як на потенційному рівні, так і на актуальному, що створюють у особистості, з одного боку, здатність до протистояння відносно до відповідних видів дезадаптації та дезадаптованості, з іншого – забезпечують оптимальні умови процесу адаптації. Отже, отримані дані свідчать про те, що наше припущення підтвердилось, а саме – тренінгові заняття сприяють та покращують перебіг успішної адаптації студентів-першокурсників до навчання у вузі.

Pavliuk O. I.

THE IMPOSITION OF INTERNATIONAL SANCTIONS AGAINST RUSSIA ON THE EXAMPLE OF THE U.S. CONTAINMENT POLICY TOWARD IRAN

*Department of Psychology and Sociology
Higher State Educational Institution of Ukraine
«Bukovinian State Medical University»*

At the time of apparent violations of fundamental norms and principles of international law by Russian Federation according Ukraine, which shook the foundations of international relations of the XXI century, the problem of containment of the aggressor by the international community is particularly topical.

At the beginning of the Cold War John Kennan proposed a strategy of “containment” of the enemy state. The policy of containment was an alternative strategy that was used by the US to block political expansion, undermining the economy and prevent military aggression of the USSR until the regime collapsed from internal deficiencies in 1991.

After the success of the policy of containment according the Soviet Union, the United States have adapted it to a number of other external challenges, including Iran. The Islamic Republic is determined to become the world's tenth nuclear power. To ensure regional security Tehran's growing influence should be contained. As the US national strategy during the Cold War, deterrence is increasingly treated as the best option to deal with hostile states like Iran, where neither war nor peace were not attractive or viable alternative.

Sanctions against Iran were first clearly aimed at weakening the Iranian energy sector by refusing to import oil, and then to ban the access to the international financial system, to the foreign exchange reserves of Iran. They also include visa restrictions for individuals associated with human rights violations, as well as a ban on trade and investment in Iran.

Targeted imposition of sanctions by the US, UN, EU has reduced by 50% of revenues from the sale of Iranian oil in the budget, rising unemployment and a decline in the currency more than doubled. As a result, Iran held a democratic presidential election and November 24, 2013 signed an agreement, which was the result of nearly 10 years of discussions and negotiations and is called the “Joint Action Plan”. The government of the Islamic Republic agreed

to limit its nuclear program, in response the international community recognize Iran's right to use nuclear energy for peaceful purposes, and after the expiration will consider the possibility of cancellation of UN sanctions.

This scenario can be extrapolated to international relations with Russia, because its economy is also energy-dependent from developed countries like Iranian one. After an armed invasion of the Crimea on March 3, 2013 was a significant devaluation of the ruble, and the Central Bank had to spend 11.6 billion dollars for its maintenance. Immediately international sanctions against Russia began to apply, aimed at ending the aggression of Russia against Ukraine. Their goal is to stop the funding, arming and supplying terrorists by Russia to the East of Ukraine.

International community had been imposing sanctions in stages. The first stage – limiting cooperation, was adopted on March 16, 2014. Subsequently EU has moved to the second stage – restrictions on the supply of certain types of technology. On July 16, 2014 the US imposed sanctions on the first key sectors of the Russian economy. The EU supported the third stage of sanctions on July 29, 2014.

As a result, Western sanctions against Russia related to the Ukrainian crisis, stopped its economic growth, paralyzed the flow of investment and can lead to economic isolation of Russia, told the IMF in its report for 2014.

Moreover, the sharp decline of the ruble according to other currencies during 2014 and the decline of the Russian economy led to a financial crisis. One of the factors contributing to the economic recession is that oil – Russian main export, has fallen in price by 50%. Beside, specialists include to the basic causes of the crisis not only the Russian intervention in Ukraine, which led to Western sanctions against Russian industry that block refinancing in global financial markets, but also inefficient and unreformed state of the Russian economy and contra-sanctions by Russian government, such as measures to limit food imports from the US and the EU, introduced in August 2014.

It is clear that sanctions imposed by the United States has more political consequences for Russia as US share in the structure of foreign trade and foreign investment in Russia is negligible. More effective are European sanctions, as the EU is a major foreign trade partner of Russia, consuming about 30% of gas and 50% of oil. In addition, the European Union is the main foreign investor in Russia. The share of its investment is 83%. Accordingly, if the EU limits trade with Russia, reduce investment and freeze Russian assets, it will have a significant negative impact on the economy.

As a result, such influential regional leaders like Russia and Iran will be held on the same trajectory of the global isolation and economic constraints that ultimately encourage them to respect the rules and principles of international law.

Пендерецька О.М.

ДОСЛІДЖЕННЯ Й ПОРІВНЯННЯ СТУПЕНЮ ВПЛИВОВСТІ ФАКУЛЬТАТИВНИХ ТА ІРРЕГУЛЯРНИХ ЧИННИКІВ ОСОБИСТІСНОГО Й ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ

*Кафедра психології та соціології
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Процес становлення особистості студента-медика відбувається шляхом неперервного на поступового накопичення кількісних та якісних психологічних новоутворень. Контекстом для цих процесів є не лише навчальний процес, а й супутні життєві події. Здобуття професійної кваліфікації під час навчання у вишому навчальному закладі передбачає, що студенти зазнають певних цілеспрямованих і передбачуваних навчально-виховних впливів. Проте не можна ігнорувати і так званих факультативних та іррегулярних чинників впливу на особистісний та професійний розвиток студента. Факультативні – це необов'язкові чинники, тобто ті події, переживання, впливи, поява яких не регламентована ані логікою професійного та особистісного розвитку, ані навчальним планом, ані іншими правилами, планами та вимогами. Прикладом факультативного чинника впливу може бути участь у роботі громадської організації, не представленої у навчальному закладі, реалізація себе у волонтерстві чи хобі за межами університету, отримання додаткової освіти, відвідування тренінгів, семінарів, лекцій за межами ВНЗ тощо.

Іррегулярні чинники – це випадкові, часто одноразові впливи, на зразок зустрічі з цікавою (авторитетною) особистістю, знайомства з кимось, під чий вплив потрапляєш, перегляду фільму, прочитання книжки, участі в певній ситуації (позитивного чи негативного забарвлення) тощо. Очевидно, що кожен із таких чинників суттєво впливає як на особистісний, так і на професійний розвиток студентів. Насамперед результатом таких впливів є життєвий досвід особистості. Події, учасником яких стає молода людина, творять її реальність і неминуче впливають на всі сфери життя. Деякі з них можуть виявитись травматичними, проте більшість із них сприяють дорослішанню, зрілості, додають впевненості.

Крім того, так формується ідентичність, з'являється усвідомлення власної цінності, автономності. З метою дослідити вплив непередбачуваних, ситуативних, часто випадкових подій на становлення й розвиток особистості студента було відібрано 50 лікарів-інтернів та клінічних ординаторів Буковинського державного медичного університету. Середній вік учасників – 25 років, 60% - жінки, 40% - чоловіки. На початковому етапі було проведено групову дискусію. Поділені на дві групи учасники обговорювали, що, на їхню думку, найбільше вплинуло на їхній розвиток впродовж навчання у ВНЗ.

Результати обговорення фіксувались, і в результаті ми отримали 2 узагальнених списки чинників впливу. Проаналізувавши їх після об'єднання з погляду частотності ми склали опитувальник, в якому пропонувалось проранжувати 10 факультативних та 10 іррегулярних чинників за важливістю (суб'єктивною) та реальним впливом на усвідомлення себе професіоналом, відчуття правильного вибору професії, мотивацію до

навчання, успішність, самопочуття тощо. Серед факультативних чинників найвищий ранг отримали: відвідування лекцій та семінарів фахової спрямованості за межами ВНЗ (10); робота паралельно з навчанням (зазвичай це медсестринська робота) (9); відвідування психологічних тренінгів, розвиваючих програм, психотерапевтичних груп та волонтерська діяльність, пов'язана з обраним фахом (7). Серед іррегулярних чинників найвищий ранг отримали відповідно: непередбачуваний випадок на роботі або під час проходження виробничої практики, пов'язаний з виконанням професійних обов'язків (10); зустріч з цікавою (авторитетною) людиною – представником лікарської професії (9); хвороба (власна або когось у найближчому оточенні та позитивна особиста ситуація (в сім'ї, колі найближчих друзів тощо), не пов'язана напряму з професією (7). Прикметно, що досить високий ранг отримали чинники, не пов'язані напряму з обраною лікарською професією, в обох групах: серед факультативних чинників – волонтерська діяльність, не пов'язана з обраним фахом та хобі й пов'язане з ним навчання та діяльність (6 та 5 відповідно); серед іррегулярних чинників - перегляд кінофільму (спектаклю, серіалу, документального фільму) та внутрішній поштовх, інсайт, особисті переживання, сновидіння, не пов'язані з конкретною ситуацією (6).

Сам характер досліджуваних чинників не дозволяє цілком об'єктивізувати отриману інформацію, всі оцінки є суб'єктивними і спираються винятково на думку та відчуття респондентів. Проте такий результат видається нам не менш цінним, оскільки наочно демонструє, наскільки множинними, різноманітними і мало передбачуваними є чинники, що впливають на розвиток особистості. Як виявилось ще в процесі групового обговорення, а згодом було відображено в результатах опитування, позитивний вплив на становлення особистості й професійний розвиток можуть мати й чинники, що їх у загальнолюдському контексті прийнято вважати негативними, - наприклад, хвороба (власна або когось із найближчого оточення), або непередбачуваний випадок на роботі (лікарська помилка, смерть пацієнта, об'єктивна неможливість допомоги, складний випадок, болісна реакція родичів тощо).

Найвищий ранг у випадку факультативних чинників отримали ті, що потребують активної позиції респондента. Лекції, семінари, групи психологічного тренінгу, а тим більше працевлаштування не «стаються», а повинні бути заплановані й реалізовані самим студентом. Це показує, що цінність життєвого досвіду на певному етапі закономірно усвідомлюється і особистість, що здатна на таке усвідомлення, починає робити конкретні кроки з метою його накопичення, сама забезпечуючи збільшення кількості впливів на себе, а отже збагачення й урізноманітнення свого досвіду. На певному етапі наявність різноманітного досвіду (навіть негативного) дозволяє почуватися впевненіше, відчувати свою приналежність до професії та кола фахівців.

Отже, факультативні та іррегулярні чинники впливу на особистісне та професійне становлення студентів під час навчання у ВНЗ мають не менший вплив та значення, аніж прогнозовані й передбачувані, регламентовані навчальним планом та рамками навчального процесу.

Потапова Л.Б.

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Зміни, що відбуваються в сучасному світі вимагають переосмислення методологічних основ розвитку наук про людину. Сьогодні традиційні уявлення становлення особистості, розвитку інтелекту, творчого потенціалу збагачуються новими теоріями, концепціями моделями і вимагають розвитку фундаментальних основ науки. Базисною категорією для побудови парадигми процесу соціалізації особистості може стати категорія цінності, яка відноситься до загальнонаукових понять. Будучи одним із ключових понять суспільної думки, воно використовується у філософії, соціології, педагогіці для позначення об'єктів і явищ, їхніх властивостей, а також абстрактних ідей, що втілюють у собі моральні ідеали і виступаючих як еталон належного.

У сучасних гуманітарних науках (філософії і соціології) існують різні підходи і концепції, але загальний напрямок розвитку теорії цінностей позначено ствердженням пріоритету загальнолюдського і гуманістичного у контексті різних культур. В даний час, коли йде процес об'єднання людства у вирішенні глобальних проблем сучасності, теорія цінностей переживає своє відродження в зв'язку з новими соціальними, науково-технічними реальностями дійсності, оскільки все більшу роль у змісті світовідчуття, світогляду нових поколінь починають грати категорії миру, життя людини її особистого самоствердження. Тому, як ніколи відчувається необхідність міждисциплінарного синтезу знань про людину, що у свою чергу повинна спиратися на оновлену філософську картину світу, на загальнолюдські цінності.

Оскільки, філософсько-методологічний аспект проблеми формування цінностей особистості складається з розкриття сутності механізму інтеріоризації об'єктивних цінностей культури, причин і умов за яких об'єктивні цінності стають суб'єктивно значимими, стійкими життєвими орієнтирами особистості, то філософи стверджують, що наукова необхідність категорії цінності виникає тоді, коли постає питання про особистість і оточуючий її матеріальний і духовний світ, а ширше – про співвідношення діяльності суб'єкта і тих об'єктивних умов у яких він діє. Вирішуючи проблему «суб'єкт – об'єкт», можна йти від другого до першого і навпаки, від першого до другого. Якщо аналіз ведеться на основі діалектико-матеріалістичної методології, то рух від об'єкта до суб'єкта означає розгляд суб'єктивного як відображення об'єктивного, а як критерій правильності цього відображення виступає ступінь його відповідності відбитому.